

mus harmoniam::: Necessariam inter Ecclesiae ministros talem subordinationem dicimus, quae regendi et parendi, partes distribuit::: pares enim et aequales ubi esse cupiunt omnes, quid aliud inde sperandum, nisi inordinata confusio, discerptis sententiis, ac praeposteris temporibus omnia pessime disturbans. In praef. ad tract. de superintend.

§. XIV.

Et diversos ministerii sacri gradus.

Atque hic graduum, muneribus ac potestate distinctorum quidem, certa tamen lege subordinatorum concinnus ordo hierarchia ecclesiastica dicitur. Quare aliud est status Ecclesiae, aliud hierachia. Ille clerum à plebe separat: hæc ordinem exprimit ac subordinationem eorum, quos Christus instituit ministros ac dispensatores mysteriorum (1), atque Episcopos posuit regere Ecclesiam Dei (2). Unde vulgo duplex statuitur, ordinis una, altera jurisdictionis. Utraque arctioribus quidem in principio, ac post etiam aliquandiu, limitibus circumscripta constitit, utramque aucto fidelium numero, et propagato sensim credentium cœtu explicari magis ac distinguere necesse fuit; sed ratio tamen utriusque, et a Christo indita forma (§. IV.), quæ præter multitudinem credentium, Episcopos Apostolici muneris heredes (3), et Presbyteros discipulorum locum obtinentes (4) sub uno Christi in terris Vicario (§. XII.) fide et charitate in unum corpus conjungit (§. II.), eadem semper atque invariata retenta est. Verum hæc nobis jam paullo explicatius disputanda sunt.

(1) 1. Corinth. IV. 1.

(2) Act. XX. 28.

(3) Cyprian. epist. 42. edit. Balut.

(4) Hieron. epist. ad Fabiol. mans. 6.

SCHOL. Sunt qui discipulorum munus extraordinarium fuisse, et ad tempus dumtaxat institutum volunt. Quæ opinio si vera esset, dimittenda utique Hieronymi sententia foret, qui ordinem hunc in Presbyteris perstitisse diserte tradidit. Sed illa profecto vanissima conjectura est, et ipsis sacris litteris aperte contraria. Vid. Frid. Eberh. Rambach in praefat. ad Blakmori antiq. christ. tom. 1. praef. §. 7. Sunt porro qui discipulorum septuaginta et Apostolorum idem fuisse munus eademque potestatem contendunt. Sed antiqui Patres eo loco discipulos habebant, ut Apostolis gradu inferiores fuisse contenderent: ita Chrysostomus, ita Tertullianus et Clemens Alexandrinus senserunt docueruntque palam, ut intelligi possit, communem eam ductam ab Apostolis traditionem fuisse, quæ hoc minus rejici à quoquam potest, quo magis consentanea est his, quæ de utroque ordine divinis litteris consignata sunt. Vid. cit. praef. §. 6. Mosheim de reb. christ. Sec. I. §. 6. et 7.

CAPUT II.

DE HIERARCHIA ECCLESIASTICA.

§. XV.

Christiani Clerici sunt aut Laici.

In primis duo sunt Christianorum genera Clericorum et Laicorum. Scilicet ministerium ecclesiasticum, quo nomine ordo illorum, qui docentium, pastorum, regentium munere in Ecclesia funguntur (§. XIII.), venit, certum est, Christi ipsius ab institutione originem ducere (§. IV.). Tam enim multa sunt et tam manifesta institutionis istius in divinis litteris testimonia, ut

nulla possint disserendi subtilitate in alium sensum detorqueri (1). Neque vero instituit hoc *Christus* tantum, verum modum etiam doctrinae ac formam praescripsit (2), rationemque administrandi Sacramenta monstravit (3), ac potestatem dedit remittendi retinendique peccata, non omnibus promiscue, sed his dumtaxat, qui vocati rite, et ad ministerium obeundum legitimo modo constituti essent (4). Ut negari non possit, quin et haec et alia huius generis complura, quae ad ministerium sacrum pertinent, ita sint ordinis istius propria, ut sine fraude et injuria, sine violata divinae institutionis lege occupari ab aliis minime possint. Hos autem in alio et à ministris sejuncto ordine connumerari, quid sit, quod vetet, fateor, me intelligere non posse. Etsi vero, quum de re satis constet, nolim de nominibus cum quoquam disceptare pertinacius: non dissimulabo tamen, ad eorum libenter accedere sententiam, qui clericorum laicorumque appellationes ipsis adeo rerum christianarum initiis aequales esse putant.

SCHOL. Id quod contra Seldenum et Rigaltium probat Jos. Bingham *orig. eccles. lib. 1. cap. 5.* et ante hunc Petrus de Marca *in diss. de discrimine clericorum et laicorum ex jure divino.* Justum vero Henningium Bohmerum distinctionem hanc juris esse divini negantem praecipue *dissert. 6. et 9. ad Plinium et Tertullianum* refellunt accurate Auctores memoriarum Trevoltinarum *ad ann. 1712. pag. 1800.* et praeter Kippingium, Buddeum, Moshemium theologos è Protestantium communiione doctissimos, novissime è nostris Placid. Fixlmillner *de rep. sacr. orig. divin. Exercit. 3.*

(1) *Ioann. XX. 21. Matth. XXVIII. 19. Marc. XVI. 15.*

(2) *Gal. I. 8. 9. 12.*

(3) *Corinth. XI. 23.*

(4) *Joann. XX. 23.*

§. XVI.

Clericorum diversi gradus.

Clericorum ordinem universum hierarchia completitur, in varios gradus distributum, quorum alii *divini juris* sunt, alii *ecclesiastici* (§. XIV.). De his deinceps agemus. Ex iis vero postremus est gradus *Diaconorum*, quos dubium nullum est, quin jam primis illis ac beatis Ecclesiae temporibus ad hierarchiam sacram relati fuerint; nam et in sacris litteris frequens eorum injecta est mentio (1), et antiquissimi rerum christianarum scriptores Diaconos constanter ceteris duobus à Deo institutis gradibus Episcoporum scilicet et Presbyterorum accensuerunt. Ita *Clemens Romanus*, Apostolorum, quod omnes norunt, et discipulus et comes in priore ad Corinthios epistola: *Apostoli*, inquit, *nobis evangelizaverunt à Domino Jesu Christo, Jesus Christus à Deo. Missus est ergo Christus à Deo, et Apostoli à Christo. Itaque: acceptis mandatis: egressi sunt adnunciantes, adventurum esse regnum Dei: Prædicantes ergo per regiones et urbes: Episcopos et Diaconos constituerunt.* Hoc teste, perspicuum est, constitutos ab *Apostolis* Diaconos pariter et Episcopos eodem mandato, quo per regiones et urbes *jussi sunt* adventurum Dei regnum prædicare. Atqui hoc procul dubio *Christi* mandatum fuit (2); ut appareat *Christi* mandato institutos ab iis non Episcopos tantum, verum etiam Diaconos. Neque hoc nove, pergit idem *Clemens*: à multis enim temporibus scriptum erat (3): *constituam Episcopos eorum in justitia, et Diaconos eorum in fide.* *Clementi* consentit *Ignatius* in epistola ad Trallianos. *Cuncti reverentur*

(1) *Act. VI. 3. XXI. 8. ad Philipp. I. 1. I. Tim. III. 8.*

(2) *Matth. XXVIII. 19.*

(3) *Isa. LX. 17. ap. Coreler. rom. 1. pag. 171. §. 42.*

tur Diaconos ut mandatum Jesu Christi exequentes ministerio suo; et Episcopum, ut eum qui est figura Patris; Presbyteros autem ut consessum Dei. Sine his Ecclesia non vocatur (1). Neque alia Sancti Polycarpi sententia fuit, quam in litteris ad Philippenses datis scribit: *subjecti estote Presbyteris et Diaconis, sicut Deo et Christo* (2): quod quidem S. Martyr dicturus minime fuerat, si Diaconorum magis quam Presbyterorum institutionem mere humanam credidisset. Quæ autem docebat Polycarpus, ea docebat audita à Joanne, quo præceptore usus est, et à ceteris Christi discipulis: quippe nonnullos Apostolorum, et eorum, qui viderant Dominum, Magistros habuerit et viderit; Hieronymo teste de script. eccles. cap. 27.

SCHOL. I. Primam Diaconorum institutionem Lucas memoriæ prodidit Act. cap. VI. ab iis enim tunc institutis Diaconis ducunt Patres originem Diaconorum, qui posthac constanter in ministerio altaris versabantur: veluti S. Cyprianus in epist. 68. quæ est ad Clerum et plebem Hispaniæ, et Concilium Neo-Cæsareense ann. 314. can. 14. Quæ sententia, si vera est, ut est sane magis certa quam verisimilis, Pfaffii illa in orig. jur. ecclesiast. cap. 2. art. 2. pag. 43. et aliorum probari minime potest, qua septem illos viros munus gessisse statuitur non ordinarium sed extraordinarium Hierosolymitanæ Ecclesiæ proprium; atque idcirco Diaconos, quorum Paulus in epistolis suis meminit, ab Hierosolymitanis illis plane fuisse diversos. Conjecturam hanc nulla probabili ratione niti Moshemius probatum dedit de reb. christ. ante Constant. M. Sec. I. pag. 120. seqq.

SCHOL. II. Aliam muneris hujus interpretationem dedit Just. Henn. Bohmerus in dissert. 5. ad Plin. §. 20. Disputat eo loco vir doctus septem illos viros pauperum curationi præfectos ab Apostolis, non Diaconos fuis-

(1) Ap. Coteler. tom. 2. Bibl. Patr. pag. 22.
 (2) Ap. Coteler. tom. 2. pag. 190. §. 5.

se, sed Presbyteros. Dudum ante hunc Thomas Bilsonus Presbyterorum nomine etiam Diaconos in libris novi testamenti indicari statuebat libr. de perpetua eccles. gubern. cap. 10. Burnetus autem septem illos Apostolis prope æquales fecit: Diaconos vero Paulo memoratos Presbyteros interpretatus est. Utraque hæc opinio habet aliquid, quod ad firmandam Bohmeri sententiam conferre potest, quæ si probari posset, sequatur sane necesse est illud, quod efficere magno conatu intendebat, primos cœtuum Christianorum Presbyteros, non sacratio-ri ministerii, sed bona pauperum rite administrandi causa potissimum fuisse institutos. Verum nihil inesse ponderis Bohmeri argumentis ostendit Moshemius loc. cit. pag. 122. seqq.

§. XVII.

Diaconorum ordo à Deo institutus.

Ipse tamen etiam Moshemius divinam huic muneris institutionem abjudicat ea maxime ratione, quod Paulus, ubi munera enumerat divinitus inter Christianos instituta (1), nullam plane Diaconorum mentionem faciat, ipse licet aliis in locis, quales esse deceat Diaconos, disertis sententiis præcipiat. Atque in hoc nescio, an quemquam è suis non consentientem habeat. Quorum est illud etiam ministerium Diaconorum in principio non sacrum, sed profanum fuisse in pauperum cura et bonorum communium quotidiana distributione situm: quod quidem ex ipsis Apostolorum actis liquere ajunt, quæ nullum, præterquam quod ad viduarum alimenta pertinet, ministerium Diaconis attribuunt, unde mensarum illos et viduarum ministros vocet S. Hieronymus (2). Huic sententiæ aperte favet Synodus Trullana (3). Humanam au-

(1) I. Corinth. XII. 28. Eph. IV. 11.

(2) In Epist. ad Evang.

(3) Can. 16.

tem Diaconatus originem esse *S. Cyprianus* non dissimulabat, dum in epistola ad Rogatianum (1) monet eos: *Meminerint, quoniam Apostolos, id est, Episcopos, et Præpositos Dominus elegit: Diaconos autem Apostoli post adscensum Domini in cælos sibi constituerunt episcopatus sui et Ecclesiæ ministros.*

§. XVIII.

Respondetur contrariis.

Sed hæc profecto tanti non sunt, ut communem Ecclesiæ Christianæ sententiam antiquissimorum Patrum traditione firmatam (§. XVI.) cogant deserere. Nam *Cyprianus* jubet quidem meminisse Diaconos, se post adscensum Domini constitutos demum ab Apostolis, Episcopos vero à *Christo*; nec tamen hoc voluit *S. Martyr*, quasi horum quidem ordo divinæ, humanæ illorum esset originis: sed hoc voluit *Christum* per se, ut ait schola, Episcopos, Diaconos vero per Apostolos instituisse, quod ipsum etiam satis grave ad conciliandum Præpositis honorem, reprimendamque Diaconorum temeritatem fuit, qui Episcoporum auctoritatem vilem habebant. Alioqui *Cyprianum* Diaconorum ordinem non minus quam Presbyterorum à Dei ipsius institutione repetiisse, dudum est, quod viri docti penitus confecerint. Operam vero Diaconorum, quos à plebe selectos Apostoli leguntur ordinasse, ad mensarum curam dumtaxat et subsidium viduarum pertinuisse, ut credam, vetant sanctiora eorundem ministeria, quæ in Evangelio prædicando et in Sacramentis administrandis præstitisse eos ipsæ divinæ litteræ testantur (2). Vetant etiam luculenta *Ignatii* et *Polycarpi* (§. XVI.), tum et *Cypriani* (§. XVII.)

(1) *Epist. 65.*
(2) *Act. VII. et VIII.*

testimonia (1). Et amabo! cur easdem prope in Diaconis quas in Episcopo dotes requirit *Apostolus* (2), si tam vile eorum, ut contenditur, ministerium fuit? an tantum necesse fuit adhibere studium in deligendis qui prandia mensasve pararent, ministris? cur his constituendis non sola suffecit plebis electio? cur oratione? cur manuum impositione opus fuit? nimirum *idcirco tam diligenter hæc et caute convocata tota plebe gerebantur, ne quis ad altaris ministerium vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet.* *Cypr. epist. 68.*

§. XIX.

Instituti sunt ad ministerium sacerum.

Neque vero *S. Hieronymus*, dum mensarum eos ac viduarum ministros vocat, alia eis ac præstantiora ministeria adimit. Idem enim *S. Doctor* Diaconos habebat, ut Cleri partem laicis *Christi* mandato superioriorem (3), parique cum Episcopis et Sacerdotibus continentiae lege adstringi probat ex eo, quod immaculatam cum Presbyteris hostiam offerant (4), et in tertio *Sacerdotii* gradu collocat (5). Dum igitur Diaconorum quorundam fastum repressurus, ministerii, quæ institutionis occasionem præbuit, vilitatem objiciebat, non decebat hæc in eum torquere sensum, ut à ministerio altaris eos penitus removisse putaretur. *Trullanæ* vero *Synodi* nihil moror auctoritatem, quæ dum Constantino-politanæ Ecclesiæ usui regulæ Neo-Cæsarensi adversanti ficta interpretatione præsidium adferre voluit, prodere traditionem *PP.* maluit, quam institutum desere-

(1) *Bingham orig. eccles. lib. 2. cap. 20.*
(2) *I. Tim. III.*
(3) *Lib. 1. adv. Jovin. 34.*
(4) *Ad Pama h. epist. 48. n. 10. edit. Veron.*
(5) *Ad Heliod. epist. 14. n. 8.*

re, ut doctissimus *Espenius* observat. Ceterum Diaconorum ordinem altaris ministerio addictum non negat Synodus, qualem in Ecclesia Græca semper existisse nemini dubium est.

SCHOL. Conf. Natalis Alexander in *Histor. eccles. Sec. I. dissert. 7.* Dionys. Petavius in *diss. ecclesiast. lib. 2. cap. 1.* et alii ex Theologis nostris passim.

§. XX.

Episcopatus pariter et Presbyterium divinæ sunt institutionis.

Præter Diaconos Deo ita præcipiente ab *Apostolis* ordinatas (§. X.) duo sunt alii ab ipso *Servatore* nullo medio instituti ordines, *Episcoporum* et *Presbyterorum*, quorum hi successionis jure *discipulorum*, illi *Apostolorum* in Ecclesia ejus locum obtinent (§. XIV.). Ac de *Episcopis* quidem hoc clarissime traditum est memoriæ à *Tertulliano*, *Clemente Alexandrino* et *Origene*, qui omnes proximo post ævum apostolicum sæculo vixerunt (1). Sanctum vero *Cyprianum* iis prope æqualem in eadem fuisse sententia, è pluribus ejus locis testatissimum est. *Episcopos* enim *Apostolis* *vicaria ordinatione successisse* adserit in *Epistola ad Florentium* (2). Alibi, *quoniam Apostolos*, inquit, *id est, Episcopos et Presbyteros Dominus elegit* (3). Ob eam rem episcopalem auctoritatem *Ecclesiæ gubernandæ sublimem et divinam potestatem* vocat (4). Cum primis autem hoc docet in ea *epistola*, quæ est ad *Lapsos*, cujus hoc initium est: *Dominus noster, cujus præcepta metuere et observare debemus, Episcopi honorem et Ecclesiæ suæ ra-*

(1) *Bingham orig. eccles. lib. 2. cap. 1.*

(2) *Epist. 69.*

(3) *Epist. 65.*

(4) *Epist. 55.*

*tionem disponens in Evangelio, loquitur et dicit Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super istam petram::: Inde per temporum et successionum vices Episcoporum ordinatio et Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, ut omnis actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernetur. Quum hoc itaque divina lege fundatum sit, miror quosdam auctori temeritate sic mihi scribere voluisse (1) Nam hoc quidem loco conceptis verbis adfirmat, divina lege fundatum esse, ut omnis actus Ecclesiæ per Episcopos gubernetur. Unam eis addo Nicæni Concilii tempore clarissimum Præsulem Sanctum *Athanasium* ita scribentem *Dracontio*: quod si constitutio Ecclesiarum tibi non placet; aut nullam omnino mercedem *Episcopi* functioni destinata arbitraris; et *Servatorem*, qui eam ita instituit, contemnis: oro te, ne istiusmodi quid in mentem admittas, neque auctores istiusmodi consiliorum sustineas. Non enim ista digna sunt *Dracontio*. Nam quæ *Dominus* per *Apostolos* instituit, et bona sunt et firma persistunt. Quod si autem episcopalem functionem, de qua hic *Athanasio* sermo est, *Servator* instituit, si *Dominus* per *Apostolos*, quin ea divino jure instituta sit, profecto nemini dubium esse potest.*

COROL. Unde inanis est distinctio quorundam inter *divinum* jus et *apostolicum*, ita ut *Episcopatum* apostolico, non divino juri tribuendum existiment. Nam quum, ut scite observat *Beveregius*, *Apostoli* in *Ecclesia* *propaganda et stabilienda* *divinitus inspirati* atque *adjuti fuerint*, nihilque fecerint, nisi quod à *Christo* traditum acceperant, et nihil *Christus* *δεδιδωκός*, nisi quod à *Deo*; quare distinguendum sit, vel quomodo distinguatur inter jus apostolicum et divinum, se prorsus nescire. In *Cod. canon. eccles. primit. vindic. lib. 2. cap. 11. §. 18.*

(1) *Epist. 27.*

§. XVI.

Et illi quidem his tam ordine, quam potestate superiores.

Ut autem de divina Episcopatus origine veterum dubitabat nemo (§. XX.), ita Episcoporum supra Presbyteros auctoritatem ad divinam pariter institutionem mira omnes consensione referebant. Certe ab ipsis inde Apostolorum temporibus usque ad Aërium hominem dignitatis quam christianæ pacis cupidiorum nemo unus exstitit, qui Presbyteros ejusdem, atque Episcopos ordinis esse statueret. Contra ea vero omnes, quorum ad nostram memoriam conservata sunt monumenta, ubi ecclesiasticos ordines enumerant, tres istos, Episcoporum scilicet, Presbyterorum et Diaconorum velut distinctos, atque alterum altero superiorem recensent: id quod à viris doctissimis adeo perspicue, adeo luculenter demonstratum est, ut ex hac tanta Patrum consensione victi etiam, qui repugnabant maxime, confiterentur denique vix sexagesimo ab Apostolis anno, nullam facile reperiri Ecclesiam, quæ non ab uno quodam ac singulari Episcopo administrata fuerit, ceteris Presbyteris præside, summamque in universo cœtu auctoritatem exercente. *Bevereg. loc. cit. §. 16.*

SCHOL. I. Hoc autem ipsum ejusmodi est, ut causam penitus conficere videatur *Beveregio loc. cit. §. 17.* Primo enim, inquit, primos Apostolorum successores, quos latere non potuit, quomodo Apostoli Ecclesiam perpetuo administrandam fore decreverant, pientissimos fuisse viros, totosque Christi cultui devotos, nemo vel negare potest vel dubitare qui christianam religionem præsert. Tanta enim fide, tanta pietate, tanto in Christum amore præditi erant, ut Evangelium ab ipso prædicatum sanguine suo consignare semper parati es-

sent, quippe qui se suaque omnia Christo dedicarant. Quocirca si potuissent, haud dubie numquam voluissent quivis eorum majorem sibi supra fratres suos potestatem usurpare, quam Dominus ipsis prius concesserat. Hoc enim cum vera pietate nequam consistit, ac propterea in tam sanctos piosque viros cadere non potuit: Quid enim in Christum magis impium, quam sacram ipsius institutionem sacrilega manu violare? in fratres quid magis iniquum, quam suis eos privilegiis spoliare, et totam istam auctoritatem, quæ ipsis omnibus in commune à Christo commissa fuerat, sibi soli arrogare? Hæc tam egregia sunt ista facinora, quæ presbyteranæ paritatis adsertores primis Apostolorum discipulis et successoribus imputare non erubescunt, dum eos statim post Apostolorum obitum se supra fratres suos insolentia dominatus extulisse adseverant: Et præterea ut si potuissent, numquam voluissent; sic etiam è contrario, si voluissent, numquam potuissent aliam quam apostolicam ecclesiasticæ administrationis formam ubique saltem terrarum introducere ac stabilire. Si una, fateor, alterave dumtaxat ecclesia à singulari Episcopo gubernata fuisset, suspicari forsitan liceret, aliquam apostolicæ institutioni violentiam ibi nefarie illatam esse. Res autem longe aliter se habuit. Omnes enim ecclesiæ ab Apostolis constitutæ, etiamsi magno locorum intervallo determinatæ, sibi que invicem vix nomine tenus cognitæ, in unam eandemque regiminis formam conspirarunt: adeo ut secundo nondum adulto sæculo, ac proinde statim post Apostolorum obitum nullam invenire sit ecclesiam, quæ non à singulari Episcopo administrata fuerit. Quod fieri nequaquam potuit, nisi omnes ecclesiæ eandem disciplinæ atque administrationis formam una cum fide ab Apostolis traditam accepissent, cetera. *Conf. Rauttenstrauch instit. jur. publ. eccles. sect. 1. cap. 7. §. 102.*

SCHOL. II. Primus fuit sæculo IV. Aërius, qui

Episcopatus, quem fertur ambiisse, spe dejectus, Episcopum à Presbytero nulla re differre ausus est adseverare, hæreticis ob eam rem adnumeratus, Augustino teste *de hæresib. cap. 53. Cujus dogma supra hominum captum furiosum et immane* vocat Epiphanius *hæres. 75. Sepultam diu doctrinam Aërii Wicëfus, quem et ipsum Wigorniensis episcopatus spes fefellisse dicitur, recoxit, discipulum nactus Calvinum* *Inst. lib. 4. sect. 2. §. 2. pag. 392.* Ab hoc acceptam sententiam acerrime propugnabant Salmasius *lib. de Episcopis et Presbyteris*, quam sub nomine Walonis Messalini edidit *Lugdun. ann. 1641. David. Blondellus in apologia pro sententia Hieronymi de Presbyteris et Episc. Amstelod. ann. 1646. Franc. Buddeus Exerc. de orig. et potestate Episcoporum. Jen. 1702. Just. Henn. Bohmer. diss. 7. ad Plin. et Tertull. cap. 3. pag. 393. seqq.* alii passim. Salmasio et Blondello responderunt non è nostris tantum Dionysius Petavius *in libris de hierarchia ecclesiastica*, Morinus *de sacris ordinat. part. 3. exercit. 3. Natalis Alexander in Hist. ecclesiast. sec. IV. diss. 44. Joann. Dartis lib. de Episcopis et Presbyteris, et eorum differentia*, verum etiam ex Britannis eruditissimi viri Thomas Bilsonus *de perpetua Ecclesiæ Christi gubernatione. Lond. 1611. 4. Joann. Pearsonius in vindic. Ignatian. part. 2. cap. 13. Beveregius in cod. can. Eccles. primit. vindic. lib. 2. cap. 11. Hansmondus libro de Episcopis et Presbyt. Lond. 1611. Franc. Prokesby in Hist. hierarchiæ Ecclesiæ primitivæ per tria sæcula, et initium quarti. Lond. 1712. germanice nuper edita. Bingham orig. ecclesiast. lib. 2. cap. 1. vol. 1. pag. 53. seqq. Jac. Usserius de origine Episcoporum, ut alios non commemorem.*

§. XXII.

Quod ex sacris litteris constat.

Leve enim est profecto, in quo vim magnam positam esse putabat Bohmerus (1) nomen Episcopi etiam Presbyteris in sacris litteris interdum tribui. Nam ut demus hoc liberaliter, quod tamen sunt qui in dubium revocent; quid hinc confeceris amplius, quam in principio Christianorum cœtuum Præpositos alio nomine appellatos fuisse, deinde vero invaluisse, ut Episcopi dicerentur ii tantum, penes quos in unaquaque ecclesia summa regendi potestas esset? de quo quidem ego nolim disputare pertinacius. Quid enim appellationum hæc seu varietas seu communitio ad evertendam Episcoporum vetustamen momenti habet, dum constet, viventibus ipsis et probantibus *Apostolis*, in ecclesiis saltem majoribus uni præ ceteris eminenti principatum fuisse attributum? *Et magnum habet hæc sententiæ præsidium*, inquit Moshemius (2), *quod numquam, quidquid etiam laborent, dejicient presbyteriani qui nominantur, in Angelis illis, ad quos datæ sunt epistolæ, quas S. Joannes jussu ipsius Servatoris septem Asiaticis Ecclesiis misit* (3). Certe liquet has epistolas vel obiter legenti, Angelos istos homines esse auctoritate præditos, quibus et vitia familiarum, in quibus versabantur dedecori ac virtutes laudi dari potuerint. Similem huic *Timothei* fuisse auctoritatem à Paulo illi commendatam ex eo potest perspicue intelligi, quod ea auctoritate quemadmodum eum uti deceat, sollicitè monet: ne scilicet manus cuiquam cito imponeret: adversus Presbyteros accusationem ne reciperet, nisi sub duobus tribus-

(1) *Cit. diss. cap. 3. §. 8.*

(2) *De reb. christ. ante Const. sæc. I. §. 41.*

(3) *Apocalyp. II. et III.*